

สรุปการประชุมวิชาการนานาชาติ

“International Forum on Research Integrity in the Developing World”

วันที่ 16 สิงหาคม 2564 เวลา 9:00-12:00 น.

ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โปรแกรม Webex Event

ผู้เข้าร่วมเสวนา

1. ศ.ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ และผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
2. ศ.นพ.ประสิทธิ์ ผลิตผลการพิมพ์ รองผู้อำนวยการ สวทช.
3. Prof. Ovid J. L. Tzeng Academician and Distinguished Research Fellow, Academia Sinica, Taipei
4. Prof. Mai Har Sham Pro-Vice-Chancellor of The Chinese University of Hong Kong
5. ศ.ดร.โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. นพ. กิตติศักดิ์ กุลวิจิตร อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. ศ.ดร.ธีรยุทธ วิลาลัย รองคณบดี (ฝ่ายวิจัย) คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8. ศ.ดร.มนต์ชัย ดวงจินดา รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
9. ศ.ดร.สุรศักดิ์ วงศ์รัตนชีวิน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
10. รศ.ดร.สัมพันธ์ สิงหราชวราพันธ์ รองอธิการบดี (วิจัย, นวัตกรรม, ยุทธศาสตร์วิจัยเพื่อความเป็นเลิศและนวัตกรรม) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
11. ศ.ดร.ทพญ. ศิริวรรณ สืบบุญการณ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม กองบริหารการวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
12. ศ.ดร. วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์วงศ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยทักษิณ
13. รศ.ดร. ไร่มัส กวาดามูช คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
14. รศ.ดร. สุภาภรณ์ ชีวะธนรักษ์ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัยและวิชาการ มหาวิทยาลัยมหิดล
15. รศ.ดร. บัณฑิต พึ่งธรรมสาร ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
16. รศ.ดร. สง่า พัฒนากิจสกุล ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
17. รศ.ดร. นายแพทย์ธนา ขอเจริญพร คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
18. พ.อ.รศ.สุธี พานิชกุล เลขาธิการ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาแพทยศาสตร์
19. ดร.บุญทรัพย์ พานิชการ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
20. รศ. ดร.ดลเดช ตั้งตระการพงษ์ ประธานคณะกรรมการพิจารณาโครงการวิจัย กรมแพทย์ทหารบก
21. นายแพทย์สมบูรณ์ ต้นสุกสวัสดิ์กุล วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า
22. ศ.ดร.สุจิตรา วงศ์เกษมจิตต์ ประธานคณะกรรมการพิจารณาโครงการวิจัย กรมแพทย์ทหารบก
23. ดร. ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์

24. คุณพรพิมล อดัมส์ ผู้ช่วยอธิการบดี ฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล
25. ผศ.ดร.สวามิณี ชีระวุฒิ ผู้ช่วยอธิการบดี ฝ่ายยกระดับคุณภาพงานวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา
26. ผศ. ชีร์พัฒน์ ชมภูงค์ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนาพื้นที่นาสีนวน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
27. ดร.สิริลักษณ์ ประเสริฐกุลศักดิ์ รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา ด้านงานบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
28. ผศ.ดร. ปิยนันท์ ชมนาวัง ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
29. อาจารย์ ดร.การุณ พงศ์ศาสตร์ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
30. ดร. บุษรี ฐิตาภวัฒน์กุล คณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล
31. รศ.ดร.นพ.ชาญวิทย์ ตริพุทธรรัตน์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
32. ผศ.น.สพ.ดร.วีระศักดิ์ ฟุ้งเฟื่อง ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
33. อ.ดร.พญ. อลิสสา รัตนตะวัน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
34. ดร. โอนทัย โภคาธิกรณ์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
35. ผศ.ดร. ชนิษฐา วรธงชัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
36. อาจารย์วิมลมาศ จันทร์เชื้อ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
37. ผศ. วรียา กุลนิธิชัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
38. ดร. อานนท์ พัดเกิด คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยพะเยา
39. ผศ. สรายุช มงคล คณะกายภาพบำบัด วิทยาลัยเซนต์หลุยส์
40. ร้อยเอก ดร. กิตติพงษ์ พลทิพย์ คณะพยาบาลศาสตร์ บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
41. อาจารย์พริษา นันทนาเนตร คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง
42. ผศ.ดร.อรสา เตติวัฒน์ ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
43. ผศ.ดร.คมวิทย์ ศิริธร กรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
44. ผศ.ดร.วิไลวัลย์ แก้วตาทิพย์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
45. ผศ.ดร.สันธิวัฒน์ พิทักษ์พล ผู้อำนวยการ สถาบันนวัตกรรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยพะเยา
46. ผศ.ดร.สุภัค เฝียงสูงเนิน รองผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมงานวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
47. ดร. รุ่งกานต์ อินทวงศ์ สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
48. ผศ.ดร. ประทีป พิษทองกลาง คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
49. อ.ดร. ศรารุช ราชมณี มหาวิทยาลัยนครพนม
50. ผศ.ดร. นงลักษณ์ อานี คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
51. ผศ.ดร. อนันต์ ธรรมชาลัย คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
52. ผศ.ดร. วรยุทธ ศรีวรกุล คณบดีคณะปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
53. ดร.นฤมล มีบุญ รองคณบดี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
54. ผศ.ดร. ศศพร มุ่งวิชา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
55. ผศ.ดร. วีระวัฒน์ อุ๋นเสน่ห์หา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
56. ผศ.ดร. ฤทัย นิมน้อย คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

57. ดร. เพ็ญพรรณ เฟื่องฟูลอย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
58. อ.ดร. วงศ์รัตดา วีระไพบุลย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
59. อาจารย์ เกลาภัลยาภรณ์ สวัสดิ์มิ่งมงคล คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
60. ดร.ฉนธรส ไชยสุต ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
61. คุณอรณีย์ ฤทธิสยง ผู้ประสานงานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
62. คุณกิริติ พิณจเศรษฐวงศ์ ผู้ประสานงานจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
63. คุณนาบิลละห์ มิงสะ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปปฏิบัติการ กองบริหารการวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
64. คุณบุศรา จำเป็น เจ้าหน้าที่ประสาน สำนักงานมาตรฐานและจริยธรรมการวิจัย ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์
65. คุณเพ็ญพิชชา จันตะหอม เจ้าหน้าที่ประสาน สำนักงานมาตรฐานและจริยธรรมการวิจัย ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์
66. คุณเบญจวรรณ ประจวบลาภ นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ กองบริหารการวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
67. คุณพิชญา ย้อยช่วง มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
68. พ.ต.ต. ภูริตพัชร์ นันทสิทธิ์อังกูร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
69. Mona Liza Ergas มหาวิทยาลัยคริสเตียน
70. Denise Chang National Yang Ming Chiao Tung University (NYCU)
71. ดร.วรรณิ ฉินศิริกุล ผู้อำนวยการ ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ
72. ดร.ธนากร โอสจันท์ รองผู้อำนวยการ ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ
73. นางเจนนิเฟอร์ เหลืองสะอาด ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
74. นางสาวธินีบุช ศรีจันทร์ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
75. นางสาววรรณวิมล ศักดิ์เสมอพรหม ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
76. นางสาวดารินทร์ คงคาสุริยะฉาย ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
77. นายสรวิศ เผ่าทองสุข ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
78. นางสาวเพทาย จรูญนารถ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
79. นางสาวจตุพร พานทอง ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
80. นายรัฐพล เฉลิมโรจน์ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ
81. นางสุปิยา เจริญศิริวัฒน์ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
82. นางสาวอัชฌา กอบวิทยา ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
83. ดร.นิธิ อัดถิ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
84. นายกิตติรัช ธนสีวะวงษ์ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
85. นายณัฐชนันท์ สนิทติ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
86. นายสุทธิพงษ์ รัชพงษ์ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
87. ดร.ละออ โควาวีสาร์ช ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
88. นางสาวศศิธร ศรีสวัสดิ์ ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ
89. นางสาวภาสรี เล้ากิจเจริญ ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ
90. นางสาวนพวรรณ สงวนสัตย์ ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ
91. นางสาวนฤพร วนีสอน ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ
92. นายณรงค์ ชลคูป ศูนย์เทคโนโลยีพลังงานแห่งชาติ

93. นายกำปนาท ชิลวา	ศูนย์เทคโนโลยีพลังงานแห่งชาติ
94. นางกมลพรรณ พันพิ่ง	ศูนย์วิจัยเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องมือแพทย์
95. นางสาวกรรณภรณ์ สุจริตกุล	ฝ่ายบริหารบ้านวิทยาศาสตร์สิรินธร
96. นางวรรณิพา ทองสิมา	ฝ่ายบริหารวิจัยเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ
97. นางสาวสิริกัญจน์ เนาวพันธ์	ฝ่ายบริหารโครงการความร่วมมือวิจัยขนาดใหญ่
98. นางสาวอัมภ์สุชา พฤกษ์สุนันท์	ฝ่ายพัฒนาคุณภาพการวิจัย
99. นางสาวสุพัตรา ละออรันต์ศักดิ์	ฝ่ายพัฒนาคุณภาพการวิจัย
100. นางสาวสุดารัตน์ ลีพงษ์พัฒนนะ	ฝ่ายพัฒนาคุณภาพการวิจัย
101. นางสาวอวิกา ชุ่มมงคล	ฝ่ายพัฒนาคุณภาพการวิจัย
102. นางจิตติวรรณ เกิดสมบูรณ์	ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย สวทช.
103. นางสาวฉัตร นิยมไทย	ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย สวทช.
104. นางสาวรุจิกร ทรัพย์สมpong	ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย สวทช.
105. นางสาวรัตนพรรณ ภูมิรัตน์	ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย สวทช.
106. นางสาวณัฐพัชร์ รัชการ	ฝ่ายส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย สวทช.
107. นางสาวมัลลิกา กุลศิริพฤษ	ฝ่ายความร่วมมือต่างประเทศ
108. นางสาวศรกกก ตั้งใจจิต	ฝ่ายความร่วมมือต่างประเทศ
109. นางหงษ์สุดา สอนกลิ่น	ฝ่ายความร่วมมือต่างประเทศ
110. นายเอกลักษณ์ เพชรชัยทอง	สำนักงานกลาง

และบุคคลทั่วไป จำนวน 32 ท่าน

เปิดประชุมเวลา 9:00 น.

ศ.ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ และที่ปรึกษาอาวุโสผู้อำนวยการ สวทช. กล่าวต้อนรับและแจ้งวัตถุประสงค์งานประชุม โดยให้ข้อมูลว่า จริยธรรมการวิจัยและจรรยาบรรณนักวิจัย เป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ เนื่องจากการประพุดติมิชอบทางการวิจัยหลากหลายรูปแบบได้เกิดขึ้นในหลายประเทศ ซึ่งในปัจจุบัน สถาบันการศึกษา สถาบันการวิจัย และองค์กรที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัยทั่วโลก ได้นำกลไกต่างๆ มาใช้กำกับดูแลและเน้นย้ำถึงความสำคัญของจริยธรรมการวิจัยภายในหน่วยงาน เช่น การกำหนดนโยบาย, การจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติ, การจัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแล และการฝึกอบรม สร้างความตระหนักเรื่องจริยธรรม จรรยาบรรณ ให้แก่นักวิจัย เป็นต้น โดยกลไกต่างๆ เหล่านี้ จะเป็นสิ่งที่ทำให้มั่นใจได้ว่า การทำวิจัยและการเผยแพร่ผลงานวิจัยนั้นจะอยู่ภายใต้การปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมที่เป็นสากล

ดังนั้น การจัดการประชุมในวันนี้ จึงอาจเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่จะช่วยสร้างความตระหนัก และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติ และสถานภาพการดำเนินงานด้านจริยธรรมการวิจัยของทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้เข้าร่วมประชุมจะสามารถนำแนวทางการดำเนินงาน ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับในวันนี้ มาประยุกต์และปรับใช้ในการสร้างและรักษากลไกการกำกับดูแลด้านจริยธรรมการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน หรือสถาบันของตนเองได้

ศ.ดร.ยงยุทธ ได้ให้เกียรติบรรยายในหัวข้อ “Research Integrity and Its Impact” โดยได้กล่าวถึงการประชุม World Conference on Research Integrity ครั้งที่ 6 ซึ่งจัดขึ้นที่ฮ่องกง ในปี 2019 และมีการจัดทำ Hong Kong Principles ขึ้น และได้เน้นย้ำถึงผลกระทบของจริยธรรมการวิจัย (Research Integrity) โดยจริยธรรมการวิจัยถือเป็นส่วนสำคัญของการปฏิบัติที่ดีของนักวิจัย (Good Research Practice) และยังมีผลต่อความน่าเชื่อถือของผลวิจัยและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น รวมถึงความน่าเชื่อถือต่อนักวิจัยและสถาบันวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ จริยธรรมการวิจัยยังมีส่วนช่วยลดความจำเป็นในการตรวจสอบความถูกต้องของผลวิจัย เป็นผลให้ช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าของงานวิจัยโดยรวมได้อีกด้วย ซึ่งในแนวปฏิบัติ MRC ethics series “Good research practice: Principles and guidelines” (2012) ได้กำหนดหลักการของการปฏิบัติที่ดีของนักวิจัยที่สำคัญไว้ ดังนี้

1. Research excellence and integrity
2. Respect, ethics, and professional standards
3. Honesty and transparency
4. Openness and accountability
5. Supporting training and skills

ทั้งนี้ จริยธรรมการวิจัยนั้นมีความสำคัญต่อทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา แต่สำหรับประเทศกำลังพัฒนานั้น จะมีความสำคัญเป็นพิเศษต่อการมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ และเครือข่ายที่น่าเชื่อถือให้กับสังคมโลก การได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนต่างประเทศ และการสร้างความร่วมมือกับสถาบันระหว่างประเทศ รวมถึงการได้รับความเชื่อมั่นจากผู้นำผลงานวิจัยไปใช้งาน เช่น หน่วยงานสาธารณสุข บริษัทเอกชน และบุคคลทั่วไป เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จริยธรรมการวิจัยและการปฏิบัติที่ดีนั้น อาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยง่าย โดยเฉพาะกับประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งมีอุปสรรคมาจากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การขาดแคลนทุนวิจัย และโครงสร้างพื้นฐานในการวิจัย การมีสังคมนักวิจัยขนาดเล็ก ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างนักวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ เป็นไปอย่างจำกัด หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลื่อนตำแหน่งอาจส่งเสริม หรือทำให้เกิดการยอมรับในงานวิจัยที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน นอกจากนี้ ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ เช่น สื่อ Social network และเพื่อนร่วมงาน ที่อาจมีส่วนทำให้เกิด Quick wins ที่พิสูจน์ไม่ได้ รวมถึงการไม่มีบทลงโทษสำหรับการสร้างข่าวปลอม (Fake news) และการไม่ให้ความสำคัญหรือเห็นคุณค่าของข่าวดี (Good news) อีกทั้ง การขาดกลไก Whistleblower ล้วนแต่เป็นสาเหตุให้เราต้องใช้ความพยายามมากขึ้น ในการทำให้เกิดจริยธรรมการวิจัยและการปฏิบัติที่ดี

ดังนั้น เพื่อให้เกิดจริยธรรมการวิจัยและการปฏิบัติที่ดีในประเทศที่กำลังพัฒนา เราควรเริ่มต้นจากตนเอง ในการพยายามปฏิบัติตามหลักปฏิบัติที่ดี มีการสร้างพันธมิตรกับเพื่อนนักวิจัย และจัดตั้งกลุ่มสำหรับหารือเกี่ยวกับปัญหาที่พบโดยทั่วไปและแนวทางการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านจริยธรรมการวิจัยภายในองค์กร เช่น Office of Research Integrity และการสร้างเครือข่ายของจริยธรรมการวิจัยในระดับชาติ ซึ่งจะต้องอาศัยกลไกที่มีความเคร่งครัด เป็นไปตามข้อกำหนด กฎเกณฑ์ต่างๆ หรือแม้แต่อาจมีการนำกฎหมายมาใช้ควบคุม นอกจากนี้ ก็ควรให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรม หรืองานประชุมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัยของประชาคมระหว่างประเทศ เช่น World Conferences on Research Integrity เป็นต้น

ในช่วงท้าย ศ.ดร.ยงยุทธ ได้กล่าวขอบคุณ ศ.นพ.ประสิทธิ์ ผลิตผลการพิมพ์ รองผู้อำนวยการ สวทช. ที่ได้สร้างเครือข่ายพันธมิตรด้านจริยธรรมการวิจัย ซึ่งมีหน่วยงานวิจัยต่างๆ ทั่วประเทศ รวมถึงมหาวิทยาลัยชั้นนำต่างๆ เข้าร่วมมากมาย ศ.ดร.ยงยุทธ ได้กล่าวโดยสรุปว่า จริยธรรมการวิจัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อความสมบูรณ์และความน่าเชื่อถือของงานวิจัย โดยจริยธรรมการวิจัยถือเป็นส่วนสำคัญของหลักการปฏิบัติที่ดีในการวิจัย ซึ่งนักวิจัยที่อยู่ในประเทศที่กำลังพัฒนาจะพบกับอุปสรรคและความท้าทายในการสร้างและรักษาไว้ซึ่งจริยธรรมการวิจัยมากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยนักวิจัยสามารถพบกับความท้าทายต่างๆ เหล่านี้ ได้ตั้งแต่ระดับนักวิจัย กลุ่มนักวิจัย และระดับประเทศไปจนถึงระดับนานาชาติ

Prof. Ovid J. L. Tzeng จาก สถาบันวิจัย Academia Sinica สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ได้ให้เกียรติบรรยายในหัวข้อ “Universality Principle of Research Integrity: Sociocultural Specificities should not be the last refuge of RI violators” โดยได้ให้ข้อคิดเห็นว่า โลกของเราตอนนี้กำลังอยู่ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วที่สุดเท่าที่เคยมีมา ทั้งในด้านของสังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี โดยเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นล้วนมีส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงบริบทของสังคมวิทยาศาสตร์ และอาจเป็นภัยคุกคามต่อ Research Integrity ได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น เทคโนโลยีสมัยใหม่อาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวย และคนจนมากขึ้น บริบทของรัฐบาลต่อการวิจัยวิทยาศาสตร์ มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และการเข้ามาควบคุมของรัฐบาลที่มากขึ้น ซึ่งทำให้จริยธรรมการวิจัยเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง รวมถึงการที่เราต้องอยู่ในสังคมสารสนเทศ (Information Society) มีการใช้สื่อดิจิทัลแพลตฟอร์มต่างๆ ที่อาจทำให้แนวคิดของคนรุ่นใหม่ต่อการคัดลอกผลงานเปลี่ยนแปลงไป โดยอาจมองว่าเป็นเรื่องธรรมดาไปแล้ว

การเปลี่ยนแปลงของโลกที่กำลังเข้าสู่สังคมที่สามารถเชื่อมต่อกันได้ผ่านคลาวด์และอินเทอร์เน็ต การเกิดขึ้นของคนยุคดิจิทัล และการอยู่ในยุคที่มีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการจัดการสารสนเทศกับเรื่องต่างๆ (X-informatics) เช่น เกษตรกรรม, ชีวภาพ, สภาพอากาศ และสังคม ทำให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ผ่าน Educational technologies สมัยใหม่ต่างๆ เช่น Mobile Apps, Game-based learning, Gesture-based computing, Tablet computing, Learning analytics และ Internet of Things เป็นต้น ซึ่งยุคของการใช้สื่อดิจิทัลเหล่านี้ในการเรียนรู้ อาจถือเป็นภัยคุกคามชนิดใหม่ของจริยธรรมการวิจัยได้ เนื่องจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ดังกล่าวนี้มีทั้งด้านดีและไม่ดี กล่าวคือ อาจทำให้เกิดการคัดลอกผลงานได้ง่ายมากขึ้น และทำให้เกิดการได้มาซึ่งข้อมูลที่ไม่มีความน่าเชื่อถือ เช่น ข้อมูลจาก Social networking, Virtual reality, Twitter, Facebook และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง Avatars ซึ่งทำให้เราสามารถปลอมเป็นใครก็ได้บนโลกอินเทอร์เน็ต ด้วยเหตุนี้ สื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คเหล่านี้อาจมีส่วนส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่ผิดต่อจริยธรรมได้โดยง่าย และรวดเร็วยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างที่เคยเกิดขึ้นและเป็นกรณีร้ายแรงในประเทศต่างๆ เช่น เกาหลี ไต้หวัน และอเมริกา ในการสร้างบัญชีผู้ใช้งานขึ้นเป็นจำนวนมาก เพื่อใช้ปลอมแปลงเป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพบทความวิชาการที่ตนเองเขียนขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้งานวิจัยของตนเองได้ดีพิมพ์ในวารสารต่างๆ

นอกจากนี้ Prof. Ovid J. L. Tzeng ยังยกตัวอย่างกรณีที่ทำให้เกิดปัญหาทางด้านจริยธรรมการวิจัยอย่างมากในปัจจุบัน คือ การคัดลอกผลงาน (Plagiarism) ซึ่งในปัจจุบันมีการหลีกเลี่ยงการตรวจจับด้วยการดัดแปลงภาษาหรือการใช้คำที่แตกต่างกันแต่มีความหมายเดียวกันที่เรียกว่า “Tortured phrases” โดยจากการตรวจสอบพบว่า

คำเหล่านี้นี้อาจเกิดจากการใช้ซอฟต์แวร์หรือเครื่องแปลภาษาอัตโนมัติ ซึ่งพยายามปิดบังการคัดลอกข้อความดังกล่าว และยังมีประเด็นการใช้จำนวน (Number) ในการลวงตาข้อมูลและการแปลความหมายของผลวิจัย

การมีวัฒนธรรมและแนวความคิดของคนในแต่ละประเทศที่มีแตกต่างกัน ก็ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อจริยธรรมการวิจัยได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น วัฒนธรรมที่เรียกว่า Da Lao ในไต้หวันที่ทำให้ความนับถือต่อกันวิจัยอาวุโส และมีชื่อเสียงมากจนเกินไป จนอาจเป็นการเอื้อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ขึ้นได้ เนื่องจากการไม่กล้าตักเตือนหรือลงโทษนักวิจัยอาวุโสเหล่านั้น เมื่อเกิดการประพฤติมิชอบทางการวิจัย เช่น ประเด็นการมีชื่อในผลงานวิจัยที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน และหลักจริยธรรมการวิจัย โดยอาจมีการเพิ่มรายชื่อผู้สนับสนุนในผลงานวิจัยที่มีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน ไต้หวันสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการใช้หลักจรรยาบรรณในการทำวิจัย (Code of Conduct) ซึ่งปัจจุบันไต้หวันมีเครือข่ายพันธมิตรในระดับนานาชาติมากมาย ที่จะช่วยส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยของไต้หวันได้เป็นอย่างดี เช่น Office of Research Integrity และ The Center for Ethic in Science and Technology of UCSD (สหรัฐอเมริกา), European Science Foundation (สหภาพยุโรป), Committee on Publication Ethics (สหราชอาณาจักร) และสภาวิทยาศาสตร์ระหว่างประเทศ (International Council for Science) เป็นต้น ทั้งนี้ ไต้หวันยินดีที่จะสร้างความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ทั่วโลกในการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยให้เกิดขึ้นอย่างเข้มแข็ง และทำให้งานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์เติบโตอย่างยั่งยืน และในช่วงท้าย Prof. Ovid J. L. Tzeng ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า นักวิจัยทุกคนในทุกประเทศควรร่วมมือกันสร้างสรรค์งานวิจัยที่มีคุณภาพร่วมกัน โดยคิดว่าเราทุกคนล้วนเป็นเพื่อนร่วมงานที่มีการแข่งขันกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์จากผลงานวิจัยซึ่งมีคุณค่าสูงสุด

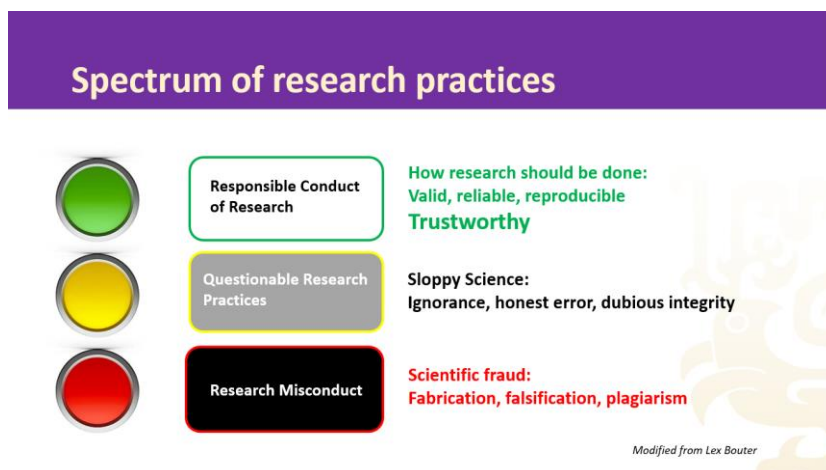
Prof. Mai Har Sham จาก The Chinese University of Hong Kong ได้ให้เกียรติบรรยายในหัวข้อ “New Challenges in Research Integrity” โดยได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานของจริยธรรมการวิจัย ซึ่งในปัจจุบันการให้ความสำคัญกับการประพฤติมิชอบทางการวิจัย (Research misconduct) อาจยังเป็นรองประเด็นอื่นๆ และมักพบกับความท้าทายใหม่ๆ เข้ามาเสมอ แต่คุณแจสำคัญสำหรับ Research Integrity คือ การมีหลักการสำคัญ (Core principles) และการมีระบบที่แข็งแกร่ง (Robust system) มีหน่วยงานทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงที่จะช่วยให้นักวิจัยเกิดความตระหนักและมีความรับผิดชอบด้านการวิจัย อย่างไรก็ตาม หลายคนมักมีความสับสนระหว่าง Research Misconduct, Research Ethics และ Research Integrity จึงหวังว่าการบรรยายในครั้งนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจในความหมายของคำเหล่านี้มากยิ่งขึ้น

ในวารสาร Nature ได้กล่าวถึง “Research Integrity” ไว้ว่า การจะสร้าง Research Integrity ให้สำเร็จนั้น ต้องอาศัยการแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติในทุกวัน มากกว่าการพยายามค้นหาและลงโทษผู้กระทำผิดเล็กๆ น้อยๆ โดยได้ให้ตัวอย่างของแนวทางการปฏิบัติที่ดี ได้แก่ การเก็บบันทึกข้อมูลที่ดี การตรวจสอบแบบแผนการทดลอง มีเทคนิคที่ใช้ลดอคติ การให้รางวัลกับผลงานที่มีความถูกต้อง มีแรงจูงใจให้เกิดการแบ่งปันข้อมูล จรรยาบรรณ และวิธีการต่างๆ อย่างไรก็ตาม Prof. Mai Har Sham ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า การสร้างสิ่งแวดล้อมในเชิงบวกและการมีบทลงโทษต่อผู้กระทำผิดแล้วแต่มีความสำคัญเท่าเทียมกัน เพียงแต่เราจำเป็นต้องใช้ทั้งสองอย่างนี้อย่างเหมาะสม

ในปี 2010 สิงคโปร์ได้กำหนดหลักการของ “Research Integrity” ไว้โดยตรงไปตรงมา และง่ายต่อการจดจำ ซึ่งประกอบด้วย 4 หลักการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่องานวิจัย, ความรับผิดชอบต่อการทำวิจัย, ความมีมารยาท

และความเที่ยงธรรมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการช่วยเหลือดูแลที่ดีในการวิจัย ทั้งนี้ Prof. Mai Har Sham ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า หากเรายึดตามหลักการดังกล่าวนี้ ไม่ว่าจะเจอปัญหา หรือความท้าทายใหม่ๆ เข้ามา เราก็จะยังสามารถจัดการปัญหาเหล่านั้นได้เสมอ นอกจากนั้น ยังได้เน้นย้ำถึงหลักของความรับผิดชอบ (Responsibilities) ต่องานวิจัย ในประเด็นต่างๆ ที่ควรคำนึงถึง เช่น การปฏิบัติตามข้อกำหนด นโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย การบันทึกข้อมูลงานวิจัย การเผยแพร่ผลการวิจัย ความเป็นผู้นิพนธ์ และการเปิดเผยความขัดแย้งทางผลประโยชน์ เป็นต้น ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยง่าย และน่าจะมีความเหมาะสมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านในประเทศไทยด้วย

ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงสเปกตรัมของการปฏิบัติในการวิจัย เราสามารถพบได้ตั้งแต่ระดับที่งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือ มีความรับผิดชอบทางการวิจัย (Responsible Conduct of Research) ระดับที่เป็นพื้นที่สีเทา (Gray zone) คือ เกิดการตั้งคำถามต่อการทำวิจัย มีการพบความไม่เหมาะสมที่อาจเกิดจากความผิดพลาดเล็กน้อย เช่น การเพิกเฉยต่อการกระทำผิด เป็นต้น ไปจนถึงระดับที่งานวิจัยมีการปลอมแปลงขึ้นมา ขาดความน่าเชื่อถือ หรือมีการประพฤติมิชอบทางการวิจัย ซึ่งมักพบในลักษณะที่เป็น Fabrication, Falsification และ Plagiarism แต่อาจถือเป็นเพียง 20% ของการวิจัยทั้งหมด ซึ่งหากพิจารณาจากสัดส่วนของการปฏิบัติในแต่ละระดับแล้ว เราควรให้ความสำคัญกับการผลักดันกรณีที่อยู่ในพื้นที่สีเทา และปรับปรุงกรณีดังกล่าวให้ขึ้นมาอยู่ในระดับที่มีความประพฤติรับผิดชอบทางการวิจัย ซึ่งจะทำให้มีงานวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก

ในปัจจุบัน งานวิจัยมีแนวโน้มที่ต้องอาศัยเงินทุนวิจัย เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ออกมาในเชิงพาณิชย์ และเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับนักวิจัย โดยจะพิจารณาจากจำนวนการตีพิมพ์ผลงานและการถูกอ้างอิงเป็นหลัก ดังนั้น ผลงานการตีพิมพ์ที่ไม่ได้ถูกอ้างอิงก็จะถูกมองเป็นงานที่ล้มเหลว และเป็นการสูญเสียทรัพยากรในการวิจัย ในขณะที่ดัชนีชี้วัดผลงานที่ใช้ในมหาวิทยาลัยจะพิจารณาจากผลงานการตีพิมพ์, Citation impact, การจดสิทธิบัตร, การได้รับทุนวิจัย, การได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ และการจัดอันดับต่างๆ ในระดับสากล เป็นต้น อย่างไรก็ตาม บางประเทศได้มีการพัฒนาระบบการประเมินผลงานวิจัยที่มีมาตรฐานขึ้น เช่น Excellence in Research for Australia (ERA 2018) ของประเทศออสเตรเลีย, Hong Kong Research Assessment Exercise (RAE 2020) ของประเทศฮ่องกง หรือ UK Research Excellence Framework (REF 2021) ของสหราชอาณาจักร ซึ่งล้วนแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกิดงานวิจัยในระดับโลก ทำให้สามารถระบุจุดแข็งและศักยภาพของงานวิจัยในสาขาต่างๆ ได้ อีกทั้งยังช่วยพัฒนากลยุทธ์ในการทำวิจัย ตลอดจนการจัดสรรทุนวิจัย และถือเป็นความโชคดีที่ฮ่องกงเพิ่งประสบผลสำเร็จใน

การจัดทำระบบการประเมินคุณภาพงานวิจัยตามมาตรฐาน RAE (Grading System in Hong Kong) โดย 70% ของงานวิจัยของฮ่องกงถูกจัดอยู่ในกลุ่ม World leading และ Internationally excellent โดยผู้เชี่ยวชาญระดับนานาชาติ

โดยผลจากการประเมินระดับคุณภาพดังกล่าวข้างต้น สามารถนำไปปรับใช้ในระบบแรงจูงใจและการให้ผลตอบแทนได้เป็นอย่างดี ทั้งในส่วนของการให้ผลตอบแทนระดับบุคคล เช่น การเลื่อนตำแหน่ง, การได้รับทุนวิจัย หรือรางวัล เป็นต้น และในระดับองค์กร เช่น การสนับสนุนงานวิจัย, ชื่อเสียง หรือการให้ทุนวิจัย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ระบบหรือเกณฑ์การพิจารณาการตอบแทนผลงานวิจัยดังกล่าว ก็อาจส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาได้ เช่น อาจมีการมุ่งเป้าหมายไปที่การตีพิมพ์ผลงานเพียงอย่างเดียว โดยไม่สนใจถึงการแก้ไขปัญหาอื่นๆ การให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าในอาชีพ จนละเลยต่อผลกระทบทางสังคม ความเสี่ยงที่จะเกิดข้อสงสัยต่อคุณภาพของงานวิจัย ซึ่งเกิดจากการมุ่งเน้นการตีพิมพ์ผลงานวิชาการให้ได้จำนวนมากจนเกินไป เป็นต้น และในปัจจุบัน เราจะเห็นได้ว่า เริ่มมีการถดถอยบทความ (Retractions) เพิ่มมากขึ้น โดยเกิดจากความผิดในหลากหลายประเด็น เช่น การสร้างข้อมูลเท็จ (Fraud) การคัดลอกงานวิจัย (Plagiarism) และการตีพิมพ์ผลงานซ้ำ (Duplication Publication) เป็นต้น

ทั้งนี้ ลักษณะของงานวิจัยในปัจจุบันก็มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ตัวอย่างเช่น เราจะพบเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital technology), ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) และ Machine Learning ในแทบทุกงานวิจัย และงานวิจัยโดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็น Interdisciplinary ที่ต้องอาศัยองค์ความรู้จากหลากหลายสาขาวิชา มีการสร้างความร่วมมือทางด้านการวิจัยของทั่วโลก และเนื่องจากในขณะนี้ เรากำลังอยู่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ Covid-19 ซึ่งทำให้เกิดความท้าทายใหม่ๆ ที่ส่งผลต่อ Research Integrity เช่น การเกิดปรากฏการณ์ New Normal ภายหลังจากการระบาดของ Covid-19 ทำให้การเข้าถึงเครื่องมือหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการวิจัย เป็นไปอย่างจำกัด และอาจส่งผลต่อความเชื่อมั่นในคุณภาพของผลงานวิจัย รวมถึงต้องปรับตัวให้เข้ากับการทำงานและการมีปฏิสัมพันธ์ผ่านระบบออนไลน์ (Virtual interactions) ด้วยเหตุนี้ เราจึงจำเป็นต้องสร้างสังคมการวิจัยให้แข็งแกร่ง เนื่องจากเราทุกคนต่างกำลังเผชิญความท้าทายใหม่ๆ เหล่านี้ด้วยกันทั้งหมด

Prof. Mai Har Sham ได้แบ่งปันประสบการณ์การดำเนินงานด้านจริยธรรมการวิจัยของ Chinese University of Hong Kong (CUHK) ซึ่งมีนโยบายด้าน Research Misconduct และมีคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยที่มีความเข้มแข็งมาก ประกอบกับมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนที่สามารถปฏิบัติตามได้โดยง่าย และสิ่งสำคัญที่สุด คือ การให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ และการฝึกอบรมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งจะเป็นการป้องกันที่ดีกว่าการกลับมาแก้ไข นอกจากนี้ การที่เราช่วยกันผลักดันกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่สีเทา (Gray zone) ให้กลายเป็นกลุ่มที่มีความรับผิดชอบทางการวิจัย สามารถสร้างผลงานที่มีความน่าเชื่อถือได้ก็สิ่งสำคัญ CUHK จึงลงทุนกับการฝึกอบรมและให้ความรู้เป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ CUHK ยังสร้างและพัฒนากลไกที่ช่วยส่งเสริม Research Integrity ขึ้นอีกมากมาย ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งคณะกรรมการด้าน Research Integrity เพื่อให้ทำงานสอดคล้องไปกับคณะกรรมการทางด้าน Research Data Management และคณะกรรมการผู้ให้ทุน การจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเพื่อดูแลงานวิจัยที่ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่างประเทศ และมีข้อกำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องผ่านการฝึกอบรมออนไลน์ ในเรื่องจริยธรรมการวิจัย และการทำวิจัยอย่างมีความรับผิดชอบ รวมถึงการพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับการฝึกอบรมดังกล่าว

อีกทั้ง CUHK ยังให้ความสำคัญกับการดูแลสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นตัวช่วยสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติที่ดีในด้านจริยธรรม การวิจัยและคุณภาพของผลงานวิจัย นอกจากนี้ยังมี Hong Kong Research Grants Council ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำ พัฒนาแนวปฏิบัติและนโยบายที่ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติที่ดีทางการวิจัย รวมถึงให้ข้อมูลในเรื่องต่างๆ ที่จำเป็นกับนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง

การประเมินการปฏิบัติในการวิจัย (Research Assessment Practices) นั้น มีส่วนสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมให้เกิดจริยธรรมการวิจัย และความเชื่อมั่นในงานวิจัย ซึ่งในหลายประเทศได้เผยแพร่เอกสารและบทความที่เกี่ยวข้องกับหลักการประเมินดังกล่าวที่น่าสนใจ ดังนี้ San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA), Leiden manifesto for research metrics และ UK Research and Innovation/ Research England: The metric tide โดยสำหรับฮ่องกงนั้นมีการจัดทำ “The Hong Kong Principle for assessing researchers (HKP)” โดยนำหลักการประเมินดังกล่าวมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่ง HKP ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1. Assess responsible research practices
2. Value complete reporting
3. Reward the practice of open science
4. Acknowledge a board range of research activities
5. Recognize essential other tasks like peer review and mentoring

Prof. Mai Har Sham ได้อธิบายแนวทางการนำ HKP มาใช้ส่งเสริม Research Integrity ของฮ่องกง ซึ่งเป็นกลไกที่ใช้ในการประเมินคุณภาพงานวิจัย รวมไปถึงมีการเชื่อมโยงกับการให้รางวัลงานวิจัยที่ได้มาตรฐานเหล่านี้ด้วย ซึ่งน่าจะสามารถนำไปปรับใช้กับประเทศอื่นๆ ได้เช่นกัน ทั้งนี้ เราสามารถวัดระดับคุณภาพของงานวิจัยที่มีคุณภาพสูงได้ โดยพิจารณาจากหลักการสากล ได้แก่ Rigorous, Accurate, Original, Honest และ Transparent โดยที่งานวิจัยที่มีคุณภาพสูงอาจรวมถึงคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย ได้แก่ Collaboration, Multidisciplinary, Openness และ Creativity อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความท้าทายในการนำหลักการ HKP ไปใช้ดำเนินการ เนื่องจากยังมีบางประเด็นที่ต้องคำนึงถึง ตัวอย่างเช่น ความตระหนักรู้ในประเด็นด้านวัฒนธรรมการประเมินนักวิจัยในปัจจุบัน แนวปฏิบัติและคำแนะนำสำหรับผู้นำสถาบัน หน่วยงานให้ทุน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ นอกจากนี้ก็ยังมี ความท้าทายในประเด็นทางด้านเทคนิคอีกด้วย เช่น ระบบการบริหารจัดการ และทรัพยากรที่จำเป็นต่างๆ เป็นต้น ดังนั้น การแบ่งปันประสบการณ์จากการดำเนินงานจริงร่วมกัน จึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการสนับสนุนให้การทำงานด้าน Research Integrity นั้นประสบผลสำเร็จ

ศ.นพ.ประสิทธิ์ เขิญผู้แทนจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น และร่วมอภิปรายเกี่ยวกับ ประเด็น Research Integrity ของแต่ละสถาบัน

รศ.ดร.สัมพันธ์ สิงหราชวราพันธ์ รองอธิการบดี ฝ่ายวิจัย นวัตกรรม ยุทธศาสตร์วิจัยเพื่อความเป็นเลิศและ นวัตกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้ข้อคิดเห็น ว่า Research Integrity เป็น เรื่องที่ ค่อนข้างใหม่สำหรับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แต่ก็มีความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ดีทางการวิจัย ซึ่งในปัจจุบันก็เริ่มมีความตระหนักถึง Research Integrity อย่างจริงจังเกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย

ศ.นพ.ประสิทธิ์ ได้แบ่งปันประสบการณ์เกี่ยวกับกรณีที่เกิดจากการประพฤติมิชอบทางการวิจัยเกิดขึ้น และมีการสืบสวนถึงผู้กระทำผิด ซึ่งในท้ายที่สุดท้ายแล้ว ก็จะพบว่าผู้บริหารเกิดความลังเลที่จะลงโทษผู้กระทำผิด และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในท้ายที่สุดก็พิจารณาให้ออกจากมหาวิทยาลัย โดยไม่มีการเปิดเผยเรื่องนี้สู่สาธารณะ

Prof. Mai Har Sham ได้ให้ข้อมูลว่า ในฮ่องกง และทั่วโลกก็มีกรณีดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน โดยเมื่อพบการประพฤติมิชอบทางการวิจัย ซึ่งมีนักวิจัยอาวุโสมาเกี่ยวข้อง ก็จะทำให้การสืบสวนเป็นไปด้วยความยากลำบาก ถึงแม้ว่าเราจะมีขั้นตอนและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนอยู่แล้วก็ตาม และหลายครั้งที่เราต้องอาศัยบุคคลภายนอกมาร่วมเป็นคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้สภากรได้ทราบถึงประเด็นดังกล่าว และสำหรับประเด็นการลงโทษนั้น หลายคนอาจรู้สึกว่ามีบทลงโทษที่เบาเกินไป เช่น การห้ามตีพิมพ์ในวารสารเป็นเวลา 5 ปี แต่ผู้ทำผิดก็อาจยังสามารถตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ ได้ อย่างไรก็ตาม Prof. Mai Har Sham มีความเห็นว่า ประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องของการทำผิดส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อชื่อเสียงของตนเอง โดยในบางประเทศ เช่น ออสเตรเลียจะมีการเปิดเผยผลการสืบสวนสู่สาธารณะ แต่สำหรับฮ่องกง ในปัจจุบันทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน รวมถึงผลการสืบสวนนั้นยังคงเก็บเป็นความลับ ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าการลงโทษจะไม่รุนแรง แต่ผู้ที่กระทำผิดส่วนใหญ่ก็จะรู้สึกสูญเสียกำลังใจ ทุกข์ใจ และในที่สุดอาจจะออกจากวงการนักวิจัยไป

ศ.ดร.โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ข้อมูลว่า ในประเทศไทยก็มีกรณีการประพฤติมิชอบทางการวิจัยที่เป็นที่รู้จักเช่นกัน โดยเกี่ยวข้องกับการละเมิด Plagiarism แต่แท้จริงแล้วยังมีกรณีอื่นๆ อีกมากมายที่ไม่เปิดเผย ดังนั้น สิ่งที่มีมหาวิทยาลัยในประเทศไทยต้องดำเนินการ คือ ควรมีองค์กรอิสระที่รับผิดชอบด้าน Research Integrity ของมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะ ซึ่งมีบทบาทในการสนับสนุนแนวคิด และความรู้ด้าน Research Integrity ให้กับหน่วยงาน และคณะต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย รวมถึงนิสิต นักศึกษา ให้เข้าใจถึงความสำคัญของจริยธรรมการวิจัย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดหลุมพรางของการประพฤติมิชอบทางการวิจัย อีกทั้ง มีบทบาทในการปกป้องผู้แจ้งเบาะแสการประพฤติมิชอบทางการวิจัย ดังนั้น ประเด็นเหล่านี้คือสิ่งที่ควรมีการหารือร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยในประเทศไทยในขณะนี้

Prof. Ovid J. L. Tzeng ได้ให้ข้อมูลว่า ในไต้หวันเคยเกิดกรณีการประพฤติมิชอบทางการวิจัยที่ร้ายแรง และปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การลงโทษผู้กระทำผิดเป็นไปด้วยความยากลำบากก็คือ วัฒนธรรมและสังคมภายในประเทศ เราจึงควรต้องตระหนักถึงปัญหาที่กำลังเผชิญมากขึ้น และไม่หลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงปัญหาดังกล่าว

ศ.ดร.มนต์ชัย ดวงจินดา รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้ข้อคิดเห็นว่าการประพฤติมิชอบทางการวิจัยในบางครั้งก็เกิดขึ้นจากความไม่ตั้งใจ โดยอาจเกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูล การเลือกใช้สถิติ หรือการกำหนดขนาดตัวอย่างที่ผิดพลาด ดังนั้น หากเรามีการจัดตั้งคลินิกให้คำปรึกษาด้านสถิติ หรือมีคณะกรรมการที่คอยตรวจสอบประเด็นดังกล่าวนี้ด้วยก็จะเป็นเรื่องที่ดี ช่วยให้เราสามารถหลีกเลี่ยงการกระทำผิดในด้านข้อมูลได้

ศ.นพ.ประสิทธิ์ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ในปัจจุบัน เราพบกรณีการถอดถอนบทความที่สำคัญเกี่ยวกับ Covid-19 เนื่องจากมีปัญหารีเจเนอราตตัวอย่าง และการใช้สถิติที่ไม่ถูกต้องในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้เขียนเป็นผู้เปิดเผยและขอถอดถอนบทความด้วยตัวเอง ซึ่งก็ถือเป็นปฏิบัติที่ดี แต่ก็ยังเป็นปัญหาที่ผู้เขียนไม่ตระหนักว่าสถิติที่ใช้นั้นไม่ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น

Prof. Mai Har Sham ให้ข้อคิดเห็นว่า ในกรณีดังกล่าวนี้เกิดจากการเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่ไม่เหมาะสม และผู้เขียนเป็นผู้ขอถอดถอนบทความด้วยตัวเอง ดังนั้น จึงไม่ถือว่าเป็นการประพฤติมิชอบทางการวิจัย และเราควรแยกแยะกรณีดังกล่าวข้างต้น กับการประพฤติมิชอบทางการวิจัยให้ชัดเจน สำหรับประเด็นที่ ศ.ดร.มนต์ชัย กล่าวถึงนั้นก็เป็นตัวอย่งที่ชัดเจนเกี่ยวกับความจำเป็นในการเรียนรู้การเลือกใช้สถิติที่ถูกต้อง ซึ่งจะทำงานวิจัยเกิดความน่าเชื่อถือ ดังนั้นจากกรณีที่ได้ยกตัวอย่างมา เราควรส่งเสริมการอบรมด้านสถิติ และระเบียบวิธีวิจัย

ศ.ดร.ธีรยุทธ วิไลวัลย์ รองคณบดี (ฝ่ายวิจัย) คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวขอขอบคุณวิทยากรสำหรับการบรรยาย ซึ่งหลายประเด็นสามารถนำมาปรับใช้กับการดำเนินงานในมหาวิทยาลัยได้ ทั้งนี้ ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า สำหรับเรื่อง Research Integrity ในหลายมหาวิทยาลัยของประเทศไทยยังคงอยู่ในระยะเริ่มต้น ซึ่งเราอาจนึกถึงแค่การประพฤติมิชอบทางการวิจัยที่ชัดเจน ได้แก่ Falsification Fabrication และ Plagiarism เท่านั้น แต่หลังจากได้ฟังการบรรยายแล้ว ก็พบว่า การประพฤติมิชอบทางการวิจัยนั้นยังมีอีกหลายลักษณะ เช่น การกระทำผิดโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งเราก็ควรคำนึงถึงประเด็นต่างๆ เหล่านี้ เพื่อใช้ปรับปรุงระบบของเราด้วย นอกจากนี้ ศ.ดร.ธีรยุทธ ได้ขอคำแนะนำถึงประเด็นการกระทำผิดที่เกิดขึ้นใน Dissertation หรือ Thesis ที่ตีพิมพ์แล้ว หากมีความผิดพลาดเกิดขึ้น โดยที่ความผิดนั้นอาจยังไม่ถึงขั้นที่จะต้องเพิกถอนปริญญา เราควรจะดำเนินการแก้ไขอย่างไร

Prof. Mai Har Sham ให้ข้อคิดเห็นว่า ในกรณีนี้จะขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการจัดทำ Dissertation หรือ Thesis นั้นเพื่อใช้ในการสอบจบเพื่อให้ได้ปริญญา ทั้งนี้ หากผู้เขียนหรือนิสิต นักศึกษาทราบถึงข้อผิดพลาดและต้องการแก้ไข ก็สามารถทำได้โดยใช้กลไกที่เรียกว่า “Erratum”

ศ.ดร.วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์วงศ์ อู่นายกสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ให้ข้อคิดเห็นว่า สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนานั้น Research integrity หมายถึง การไม่ประพฤติผิด และไม่เพิกเฉยต่องานวิจัยที่ขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้น Research integrity จึงไม่ใช่แค่ความซื่อสัตย์ แต่หมายถึง การมีความรู้ที่ดีและการทำวิจัยในวิธีที่เหมาะสมด้วย ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ถือเป็นจุดอ่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับงานด้านสาธารณสุข ในกรณีที่ต้องใช้ข้อมูลในการจัดทำนโยบายสาธารณะ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจไม่ถูกต้อง หรือเป็นข้อมูลที่มีอคติอยู่จำนวนมาก ดังนั้นถึงแม้เราจะมึนนักวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุด แต่ถ้ามีการออกแบบการทดลองที่ไม่ดี เลือกสถิติไม่เหมาะสม ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ด้วยเหตุนี้ เราจึงควรเข้าใจข้อจำกัดของตนเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดงานวิจัยที่ขาด Integrity

Prof. Mai Har Sham ให้ข้อคิดเห็นว่า ปัญหาในงานวิจัยทางสาธารณสุขดังที่กล่าวมานั้น ไม่ถือเป็นการประพฤติมิชอบทางการวิจัย เนื่องจากไม่ใช่ Fabrication และ Plagiarism แต่เป็นการวิเคราะห์ผลโดยมีอคติที่เกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ และเป็นปัญหาจากการเก็บข้อมูล ซึ่งแท้จริงแล้วมันคือปัญหาความน่าเชื่อถือของงานวิจัย และเป็นประเด็นด้าน Research Integrity หากงานวิจัยไม่สามารถทำซ้ำได้ก็ถือเป็น “Research waste” เนื่องจากเป็นการลงทุนในด้านต่างๆ เช่น เงินทุน เวลา บุคลากร และสิ่งต่างๆ มากมาย โดยที่ไม่สามารถสร้างงานวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือได้ ดังนั้น เราควรช่วยส่งเสริมให้กลุ่มคนที่อยู่ในโซนสีเทาให้มีคุณภาพงานวิจัยที่ดีขึ้น ศ.ดร.วีระศักดิ์ ได้กล่าวเสริมว่า งานวิจัยในบางกรณี อาจเป็นทั้ง Research waste และงานวิจัยที่ก่อให้เกิดอันตรายได้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานด้านสาธารณสุข เช่น การจัดทำนโยบายที่ไม่เหมาะสม

ศ.ดร.โสรัจจ์ ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า เราไม่ควรรวมกรณีการประพฤติมิชอบทางการวิจัยที่เกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ กับกรณีที่เกิดจากการละเลย เพิกเฉยด้านจริยธรรมการวิจัยไว้ด้วยกัน และเป็นบทบาทหน้าที่ของเราในการให้ความรู้

กับนักวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักวิจัยรุ่นใหม่ รวมถึงเห็นด้วยกับที่ Prof. Mai Har Sham กล่าวว่า Research Integrity ยังมีประเด็นอื่นๆ ที่มากกว่า Falsification Fabrication และ Plagiarism

รศ.ดร. บัณฑิต พุ่งธรรมสาร ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ให้ข้อมูลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย โดยมีการจัดทำและประกาศนโยบาย แนวปฏิบัติ รวมถึงการอบรมที่เกี่ยวข้องกับ Research Integrity

Prof. Ovid J. L. Tzeng ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยต่างๆ ควรเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายถึงกรณีศึกษาการประพฤติมิชอบทางการวิจัยทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ เพื่อให้นักวิจัยเกิดความตระหนักที่จะไม่ทำผิดพลาดซ้ำอีก

ศ.ดร.วีระศักดิ์ กล่าวว่า Research Integrity นั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ โดยระดับที่ 1 จะเกี่ยวข้องกับองค์กรระดับชาติ เช่น สวทช. ที่จะอาจสร้างบริบทที่นำไปสู่งานวิจัยที่ขาด Research Integrity ได้ หากไม่ระมัดระวัง และระดับที่ 2 เกี่ยวข้องกับนักวิจัย และสถาบัน นอกจากนี้ การแข่งขันทางการวิจัยอย่างเท่าเทียมกันนั้น ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึง ซึ่งแม้ว่าประเด็นนี้จะเป็บริบทที่มหาวิทยาลัยต่างๆ ยังไม่สามารถแก้ไขได้ แต่ทุกคนก็ควรตระหนักและระมัดระวังต่อประเด็นดังกล่าวด้วย

ศ.ดร.ยงยุทธ กล่าวโดยสรุปว่า การประชุมในครั้งนี้ ได้ทำให้เกิดการเรียนรู้มากมาย และ Prof. Mai Har Sham ได้กล่าวถึงประเด็นที่น่าสนใจ คือ การแบ่งระดับของงานวิจัยเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่มีการทำวิจัยด้วยหลักการปฏิบัติที่ดี ระดับที่มีการทำวิจัยโดยขาด Research Integrity และระดับที่สำคัญที่สุด คือ ระดับที่ถูกตั้งคำถาม หรือเกิดข้อสงสัยต่องานวิจัย และนักวิจัยเองก็ไม่ทราบว่ สิ่งที่ทำอยู่นั้นไม่ใช่การปฏิบัติที่ดี ซึ่งเป็นประเด็นที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญ และการอบรมหรือการประชุมด้าน Research Integrity เช่นนี้ก็สามารถช่วยให้เราตัดสินใจได้ว่า การกระทำแบบใดถือเป็นการวิจัยอย่างมีจริยธรรม

ในช่วงท้ายของการประชุม ศ.นพ.ประสิทธิ์ ได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมงานทุกท่าน และกล่าวว่า ในวันนี้เราได้เรียนรู้ประเด็นด้าน Research Integrity มากมาย ซึ่งทำให้เราตระหนักได้ว่า เราจำเป็นต้องดำเนินการด้านจริยธรรมการวิจัย และปรับปรุงคุณภาพงานวิจัยให้มากยิ่งขึ้น

ปิดประชุม เวลา 12:00 น.

นางหงษ์สุดา สอนกลิ่น
นางสาวรัตนพรรณ ภูมิรัตน์
ผู้จัดรายงานการประชุม
นางฐิติวรรณ เกิดสมบุญ
ผู้ตรวจรายงานการประชุม